

Nr 81.

Av herr **Heyman m. fl.**, om förbud mot införsel till riket av vete och råg.

Att jordbruksnäringen för närvarande befinner sig i ett tillstånd av ytterligt betryck är allmänt känt. Förhållandena äro i själva verket sådana, att för hela landets väl ödesdigra följder kunna befaras, om icke snar och effektiv hjälp lämnas denna viktiga näringsgren.

Vad som framför allt torde kunna och böra göras och som är ägnat att medföra en verklig hjälp ur svårigheterna, är att bereda de svenska jordbrukarna ökade möjligheter att vinna avsättning för sina spannmålsprodukter. På grund av den ohejdade importen, särskilt av vete, äro dessa möjligheter för närvarande alltför mycket kringskurna. De av riksdagen beslutade tullarna äro faktiskt verkningslösa, då det gäller att bevara åt de svenska spannmålsproducenterna den del av marknaden, som de kunna och borde få tillgodose. Detta beror huvudsakligen på den svenska allmänhetens smak: den föredrar det utländska — särskilt det amerikanska — vetemjålet framför mjöl, förmalet av inhemskt vete. Då sålunda smaken och ej priset är avgörande i valet mellan in- och utländsk vara, kan givetvis intet tullskydd trygga den förras avsättning.

I avseende å förhållandet mellan det svenska och det utländska vetet och allmänhetens smak för det senare må framhållas följande. Vissa utländska vetesorter, särskilt de nordamerikanska och de kanadensiska, hava hög glutenhalt, vilken för Red Winter är 11 å 12 procent, för Hard Winter 12 å 13 procent och för Manitoba 17 å 22 procent, under det att glutenhalten hos de svenska höstvetesorterna i regel är 7 å 8 procent. Glutenhalten är bestämmande för mjölets bakningsförmåga; vetesorter med hög glutenhalt giva nämligen vad man kallar kraftigare mjöl än vetesorter med låg glutenhalt. Det mjöl, som importeras, är framställt av vete med hög glutenhalt och är därför särskilt omtyckt av bagarna såväl som av allmänheten. Det giver nämligen större brödutbyte, varjämte det därav bakade brödet är vitare än bröd, bakat av endast svenskt mjöl. Skillnaden är emellertid i själva verket nästan uteslutande skenbar. Av 100 gram enbart svenskt vetemjöl erhålles visserligen endast 400 å 500 kbcm. bröd, under det att 100 gram amerikanskt vetemjöl giver 600 kbcm. bröd. Men detta 25 å 50 procent större utbyte beror allenast därpå, att bröd av det senare mjöslaget jäser kraftigare och upptager mera vatten. I näringsvärde föreligger knappast någon skillnad mellan ifrågavarande båda brödtyper. Ty på torrsubstans räknat giver det amerikanska mjölet endast 2 procent mera

än det enbart svenska. Det medför sålunda ekonomisk fördel för bageriidkarna att använda utländskt vetemjöl eller vetemjöl, vari utländskt vete till väsentlig del ingår, framför att använda enbart svenskt vetemjöl. Medelst en större eller mindre inblandning av amerikanskt mjöl erhålles nämligen som sagt större och vitare bröd, som drar till sig köparnas blickar. I verkligheten får dock den brödköpande allmänheten icke mera näring, om den köper bröd av utländskt vete i stället för av svenskt — endast mera vatten och luft. Det importerade vetemjölet bereder alltså bageriidkarna ökade vinstmöjligheter men skänker den konsumerande allmänheten mindre valuta. Vid bakning i hemmen är med hänsyn till vad nyss anförts det svenska vetemjölet givetvis att föredraga — ett förhållande, som emellertid alltför ofta lämnas obeaktat. — Sammanfattningsvis kan sägas, att den gängse smaken för utländskt vetemjöl nog låter sig förklaras, men att ur näringsfysiologisk synpunkt icke föreligger något som helst företräde för den utländska varan och att användningen därav utgör en sannskyldig *lyxkonsumtion*, vilken varken privatekonomiskt eller nationalekonomiskt kan försvaras.

På grund härav borde alla vara ense om önskvärdheten att söka i möjligaste mån reglera den ifrågavarande importen, beträffande vars omfattning vi hänvisa till den officiella statistiken. Vid valet av de medel, som härvid stå till buds, måste emellertid tagas i betraktande, att *de inhemska kvarnarna, för att i kvalitetshänseende på den inhemska marknaden kunna konkurrera med de amerikanska kvarnarna, tvingas att vid sina förmalningar inblanda allt större och större mängder importerat vete*. Inga inom rimliga gränser hållna tullar hjälpa häremot. Under alla prisförhållanden kan därför den inhemska skörden endast med största svårighet försäljas och därvid endast till priser, som väsentligt understiga världsmarknadspriserna med tillägg av gällande tullsats.

Ett annat system än de i förevarande hänseende verkningslösa tullarna måste enligt vår åsikt tillgripas för att trygga avsättningen av den svenska veteskörden och i samband därmed även den svenska rågskörden, som städse i prishänseende normeras av de inhemska noteringarna å vete.

Det enda möjliga medlet blir då, efter vad vi kunna finna, att *reglera tillförseln av såväl importvetemjöl som av importvete och i sammanhang härmed även av råg och rågmjöl*. Detta medel torde ock, om det smidigt handhaves, leda till det åsyftade målet eller med andra ord förhindra, att den ifrågavarande importen äger rum i större utsträckning än landets intresse och behov kräva.

Det praktiska tillvägagångssättet tänka vi oss bliva följande. Importen av vete och vetemjöl, råg och rågmjöl lägges under licens. Vad först angår införseln av vete och råg, torde under maj eller juni månader kvarnarna — och med dem vilja vi likställa envar, som anser sig kunna göra motsvarande åtaganden som dessa — äga att till Kungl. Maj:t inkomma med en *första licensansökning*, gällande de vete- och rågkvantiteter, varav de äro i behov för höst- och vintermånaderna. Vid licensansökningen skall lämnas utfästelse — vars bristande uppfyllande skall medföra förlust av vidare importrätt — därom, att sökanden sedermera under motsvarande tider skall inköpa svenskt vete och svensk

råg till myckenheter och vid inköpstiden gällande priser, som varda på följande sätt fastställda. Myckenheten bestämmes av lantbruksstyrelsen med hänsyn tagen till årsskördens storlek och kvantitet samt inom landet befintliga spannmålsförråd. Härvid böra de av lantbruksstyrelsen föreskrivna inblandningsmängder åsyfta åstadkommandet icke av s. k. patentmjöl (lyxmjöl) utan av ett gott bagerimjöl. Det pris för svensk råg och vete, vilket, enligt vad nyss sagts, vederbörande licenssökande skola hava att betala, bestämmes en gång i månaden och med giltighet för nästa månad av kommerskollegium: och skall för normalviktig vara av årets skörd detsamma utgöra världsmarknadens pris cif svensk hamn med tillägg av gällande tullsats. För vara av högre eller lägre kvalitet utgår priset proportionsvis härefter enligt i handeln tillämpad skala.

I november månad, sedan statistiska centralbyrån fått sina beräkningar över skördens storlek färdiga, böra kvarnarna (och med dem jämställda sökande) äga att inkomma med en *andra licensansökning*, gällande återstående delen av konsumtionsåret. Härvid skall vad nyss sagts äga motsvarande tillämpning och lantbruksstyrelsen sålunda meddela beslut i fråga om inblandningsmängderna samt kommerskollegium i fråga om priserna.

Skulle mot förmodan de av statistiska centralbyrån lämnade siffrorna — vilket någon gång hänt — visa sig icke motsvara verkligheten, bör tillfälle lämnas att inkomma med en *tredje licensansökning*.

Vad regleringen av vetemjöl- och rågmjölsimporten vidkommer, avse vi givetvis, att den inhemska kvarnindustrien skall med sina tillverkningar tillgodose den inhemska konsumtionen. Licens å vetemjöl och rågmjöl skall sålunda lämnas endast i syfte att snabbt kunna reglera mjölpriset nedåt, för så vitt detta genom kvarnföreningens åtgörande eller eljest skulle nå en opåkallad höjd. Med vederbörlig hänsyn tagen till olika förhållanden torde de i Norge tillämpade mjölpriserna kunna vara vägledande för de priser kvarnarna böra hålla. I Norge råder som känt är också importreglering, och det kan vara av intresse att här konstatera, att skillnaden mellan spannmåls- och mjölpris är i Norge betydligt mindre än för närvarande i Sverige. Mallönen är sålunda nedpressad i Norge, och trots att spannmålsmonopolet i Norge (vilket drives av provianteringsdirektionen) får betala högre inköpspris för råvaran än de svenska kvarnarna, kan nämnda direktion likväl sälja mjölet billigare än vad fallet är i Sverige. — I detta sammanhang må anmärkas, att förslag är å bane att upphäva det norska monopolet och i stället lämna licenser åt enskilda med förpliktelse för dessa att köpa vissa kvantiteter inom landet odlad spannmål.

När behov enligt vad nyss sagts uppstår att i prisreglerande syfte importera mjöl, anse vi, att konkurrens bör anordnas genom att anbud infordras å licenserna och att därvid företräde lämnas åt den, som utfäster sig att för detaljhandeln återförsälja varan med minsta mellanhandsvinst.

För genomförandet av det importregleringssystem, som vi nu föreslagit, skulle icke — och vi vilja med styrka framhålla detta — krävas tillsättande av någon kommission. Det hela torde nämligen beträffande såväl ledning som kontroll böra skötas av tjänstemän i jordbruksdepartementet, inom vilket givetvis även licensansökningarna böra beredas för föredragning inför Kungl. Maj:t.

Den nu ifrågasatta importregleringen torde — såsom absolut ej innebärande någon pridfördyring — böra ur konsumentsynpunkt betraktas såsom en alldeles ofarlig åtgärd. Det enda sätt, varpå det över huvud skulle bliva märkbart för konsumenterna, vore genom att dessa erhöile ett bröd, som icke hade fullt samma utseende och vithet som det nu i handeln förekommande, men som likväl vore av fullgod kvalitet, och som kunde säljas till oförändrat om icke något lägre pris än det nuvarande. Vi vilja ej tänka oss annat, än att den konsumerande allmänheten skulle till landets bästa vilja åtminstone på försök för ett år finna sig i den ringa jämkning i dess vanor som bifall till förslaget skulle innebära; och vi hemställa alltså,

att riksdagen måtte besluta att hemställa till Kungl. Maj:t att från och med den 1 juli 1924 och intill utgången av juni månad 1925 utfärda förbud mot införsel av omalen och malen vete och råg, dock med Kungl. Maj:t förbehållen rätt att härfån lämna licens efter de i motionen angivna grunder.

Stockholm den 21 januari 1924.

Knut Heyman.

Jöns Jönsson.

Nils Ant. Nilsson.

Elof B. Andersson.
